

**MAHALLADAGI NURONIYLAR TAJRIBASI – KELAJAK AVLOD
TARBIYASIDA MUHIM OMIL**

Raxmonov Shohzod Husan o‘g‘li

*Respublika Ma’naviyat va ma’rifat Markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma’naviy tadqiqotlar
instituti mustaqil tadqiqotchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada mahalladagi nuroniylarning kelajak avlod tarbiyasidagi o‘rni va ahamiyati keng yoritilgan. Unda yoshlar tarbiyasida mahalla institutining roli, keksalarning boy hayotiy tajribasi, pand-nasihatlar hamda milliy qadriyatlarni asrab-avaylashdagi hissasi tahlil qilingan. Shuningdek, nuroniylarning yoshlar ma’naviyatini shakllantirish, ularni vatanparvarlik, halollik, mehnatsevarlik ruhida tarbiyalashdagi xizmatlari misollar asosida bayon etilgan. Maqolada avlodlar davomiyligi, ma’naviy meros va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda keksalarning tutgan o‘rni ochib berilgan. Xulosa sifatida nuroniylar tajribasidan samarali foydalanish jamiyat taraqqiyoti va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim omil ekanligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: nuroniylar, mahalla, yoshlar tarbiyasi, ma’naviyat, milliy qadriyatlar, avlodlar davomiyligi, ijtimoiy barqarorlik.

Har bir jamiyatning kelajagi uning yoshlariga bog‘liq. Yosh avlodning qanday inson bo‘lib voyaga yetishi esa, avvalo, oiladagi tarbiya, mahalla muhiti va jamiyatdagi ma’naviy qadriyatlarga chambarchas bog‘liqdir. Shu jihatdan qaraganda, mahalladagi nuroniylarning o‘rni beqiyosdir. Ularning boy hayotiy tajribasi, oqilona maslahatlari va ibratli hayoti yoshlar tarbiyasida muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Nuroniylar – bu hayot sinovlaridan o‘tgan, oq-qorani ajrata oladigan dono insonlardir. Ular uzoq yillar davomida mehnat qilib, farzand tarbiyalab, jamiyat hayotida faol ishtirok etib kelgan. Shu bois ularning har bir so‘zi, har bir nasihati chuqur ma’no va tajribaga asoslanadi. Yoshlar esa hayot yo‘lini endigina boshlayotgan paytda aynan shunday tajribaga tayanishga muhtoj bo‘ladi.

Mahallada nuroniylar ko‘pincha yoshlar bilan suhbatlar o‘tkazadi, ularni odob-axloq, vatanparvarlik, mehnatsevarlik ruhida tarbiyalaydi. Ular milliy urf-odatlarimiz, qadriyatlarimiz va an’alarimizni yosh avlodga yetkazishda ko‘prik vazifasini bajaradi. Ayniqsa, hozirgi globallashuv davrida turli xil yot g‘oyalar ta’siridan yoshlarni asrashda nuroniylarning nasihati katta ahamiyat kasb etadi. Keksalar yoshlarni sabr-toqatli, halol va mas’uliyatli bo‘lishga undaydi. Ular o‘z hayotidagi qiyinchiliklar va yutuqlar haqida so‘zlab berib, yoshlarni to‘g‘ri yo‘l tanlashga chaqiradi. Bunday ibratli suhbatlar yoshlarning ongida chuqur iz qoldiradi va ularning hayotga bo‘lgan qarashini shakllantiradi¹³.

Bundan tashqari, mahalladagi nuroniylar ijtimoiy tadbirlarda, bayramlarda va marosimlarda faol qatnashib, yoshlar bilan yaqindan muloqot qiladi. Bu esa avlodlar

¹³ WWW.google.uz sayti materiallari.

15-Fevral, 2026-yil

o‘rtasidagi bog‘liqlikni mustahkamlaydi. Avlodlar davomiyligi saqlanib qolgan jamiyat esa har doim barqaror va taraqqiy etuvchi bo‘ladi.

Mahalla – tarbiya maskani Mahalla azaldan xalqimiz hayotida muhim ijtimoiy institut bo‘lib kelgan. U nafaqat yashash joyi, balki tarbiya, hamjihatlik va ma‘naviyat markazidir. Mahallada insonlar bir-birini yaxshi taniydi, muammolar birgalikda hal etiladi, yoshlar esa kattalar nazorati va e‘tiborida bo‘ladi. Bunday muhit yoshlarning to‘g‘ri yo‘ldan borishiga xizmat qiladi. Mahalladagi nuroniylar esa ushbu tizimning asosiy ustunlaridan biridir. Ular yoshlar bilan suhbatlar o‘tkazadi, ularni ezgulikka undaydi, noto‘g‘ri yo‘ldan qaytaradi. Keksalarning har bir pand-nasihati hayotiy tajribaga asoslangan bo‘lib, yoshlar uchun katta saboq vazifasini o‘taydi.

Nuroniylar – hayot maktabi Hayot – eng katta ustoz. Nuroniylar esa ana shu hayot maktabining bitiruvchilaridir. Ular urush va tinchlik davrlarini, qiyinchilik va farovonlikni, mehnat va mashaqqatni boshdan kechirgan. Shuning uchun ham ular yoshlarni sabr-toqatli, matonatli va irodali bo‘lishga undaydi. Yoshlar ko‘pincha shoshqaloqlik bilan qaror qabul qilishi mumkin. Bunday paytda nuroniylarning maslahati to‘g‘ri yo‘lni tanlashga yordam beradi. Keksalar yoshlarga: halol mehnat qilish, ota-onani hurmat qilish, vatanni sevis, kattalarga ehtirom ko‘rsatish kabi qadriyatlarni singdiradi. Bu fazilatlar esa komil inson tarbiyasining asosini tashkil etadi.

Milliy qadriyatlar va avlodlar davomiyligi Xalqimiz azal-azaldan kattalarni hurmat qilishni, ularga ehtirom ko‘rsatishni o‘ziga burch deb bilgan. “Qari bilganni pari bilmas” degan hikmatli so‘z bejiz aytilmagan. Nuroniylar milliy an‘ana va urf-odatlarimizni saqlab qolish va yosh avlodga yetkazishda muhim ko‘prik vazifasini bajaradi. Globallashuv jarayonida turli xil yot g‘oyalar va zararli axborotlar yoshlar ongiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bunday sharoitda nuroniylarning dono nasihatlari, milliy qadriyatlarga sodiqligi yoshlarni ma‘naviy jihatdan mustahkamlaydi. Avlodlar o‘rtasidagi uzviylik saqlansa, jamiyat ham barqaror va mustahkam bo‘ladi.

Yoshlar ma‘naviyatini shakllantirishda nuroniylarning roli Ma‘naviyat – insonning ichki dunyosi, axloqi va e‘tiqodini belgilovchi omildir. Nuroniylar yoshlar bilan o‘tkaziladigan suhbatlar, uchrashuvlar va tadbirlar orqali ularda to‘g‘ri dunyoqarashni shakllantiradi. Ular yoshlarga tariximiz, ajdodlarimiz jasorati, mustaqillikning qadr-qimmati haqida so‘zlab beradi. Shuningdek, nuroniylar yoshlarni zararli illatlardan – beparvolik, dangasalik, giyohvandlik, jinoyatchilik kabi salbiy holatlardan ogoh etadi¹⁴. Ular hayotiy misollar orqali noto‘g‘ri yo‘lning oqibatlarini tushuntiradi. Bu esa yoshlarning ongida ogohlantiruvchi saboq bo‘lib qoladi.

Mahalladagi ijtimoiy tadbirlarda nuroniylar ishtiroki Mahallada o‘tkaziladigan bayramlar, hasharlar, ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlarda nuroniylar faol qatnashadi. Ularning ishtiroki tadbirlarga fayz va baraka bag‘ishlaydi. Yoshlar esa bunday tadbirlarda keksalar bilan muloqot qilib, ulardan o‘rnak oladi. Ayniqsa, oilaviy masalalarda nuroniylarning

1. ¹⁴ O‘razboeva G. Ijtimoiy ong va qadriyatlar transformatsiyasi. – Toshkent: Ijtimoiy fikr, 2021.

2.

15-Fevral, 2026-yil

maslahatlari muhim ahamiyatga ega. Ular nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilish, sabr-toqatli bo‘lish, o‘zaro hurmatni saqlash haqida oqilona tavsiyalar beradi¹⁵. Bu esa mahallada tinchlik va totuvlikni ta‘minlaydi.

Nuroniylarga hurmat – millat qadriyati Nuroniylarni e‘zozlash, ularning holidan xabar olish, tajribasidan foydalanish – milliy qadriyatimizning ajralmas qismidir. Keksalarni qadrlagan jamiyat hech qachon inqirozga yuz tutmaydi. Chunki unda tajriba va donishmandlik manbai mavjud bo‘ladi. Yoshlar nuroniylar bilan ko‘proq muloqot qilsa, ulardan saboq olsa, jamiyatda ma‘naviy muhit yanada mustahkamlanadi. Bu esa kelajak avlodning barkamol bo‘lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Nuroniylar va yoshlar o‘rtasidagi muloqotning ahamiyati Bugungi kunda texnologiyalar rivojlanib, yoshlar ko‘proq telefon va internet bilan band bo‘lib qolmoqda. Bunday sharoitda jonli muloqotning ahamiyati yanada ortadi. Nuroniylar bilan yuzma-yuz suhbat yoshlarning fikrlash doirasini kengaytiradi, ularni mustaqil xulosa chiqarishga o‘rgatadi. Keksalar hayotiy voqealarni hikoya qilib berar ekan, yoshlar undagi saboqni anglaydi. Ba‘zan birgina samimiy suhbat yosh insonning butun hayot yo‘lini o‘zgartirib yuborishi mumkin¹⁶. Shu sababli mahallalarda “Ustoz-shogird” an‘anasini rivojlantirish, yoshlarni nuroniylar bilan ko‘proq uchrashtirish muhimdir.

Mahallada ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashda nuroniylarning hissasi Nuroniylar nafaqat tarbiya, balki mahallada tinchlik va totuvlikni saqlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Ular nizoli vaziyatlarda oqsoqollik qilib, tomonlarni yarashtiradi, muammoni adolat bilan hal qilishga yordam beradi¹⁷. Bu esa yoshlar uchun adolat, bag‘rikenglik va kechirimlilik kabi fazilatlarining amaliy ko‘rinishidir. Mahallada keksalarning obro‘si baland bo‘lsa, yoshlar ham o‘z xatti-harakatiga mas‘uliyat bilan yondashadi. Chunki ular kattalar oldida uyatli ish qilishdan tortinadi. Bu esa jinoyatchilik va salbiy holatlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, mahalladagi nuroniylar tajribasi kelajak avlod tarbiyasida beqiyos ahamiyatga ega. Ularning boy hayotiy tajribasi, dono nasihatleri va ibratli hayoti yoshlarni komil inson bo‘lib voyaga yetishida muhim omil hisoblanadi. Mahalla va nuroniylar hamkorligi orqali yoshlar ma‘naviy yetuk, vatanparvar va mas‘uliyatli shaxs sifatida shakllanadi. Nuroniylarni qadrlash, ularning nasihatlariga quloq tutish va tajribasidan foydalanish har bir yoshning burchidir. Chunki bugungi yoshlar – ertangi kun egalari, ularning to‘g‘ri tarbiyasi esa jamiyat ravnaqining garovi larning yo‘lini yoritib turuvchi ma‘naviy chiroqdir.

² Xolbekov M. Ma‘naviyat va ma‘rifat: taraqqiyot omili. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2018.

3. ¹⁶ Qodirova F. Zamonaviy tafakkur va g‘oyaviy meros. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.

4.

15-Fevral, 2026-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘razboeva G. Ijtimoiy ong va qadriyatlar transformatsiyasi. – Toshkent: Ijtimoiy fikr, 2021. – 112 b. (84-bet).
2. Raxmonov Sh. Yoshlar va g‘oya: ijtimoiy ong transformatsiyasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2022. – 118 b. (73-bet).
3. Qodirova F. Zamonaviy tafakkur va g‘oyaviy meros. – Toshkent: Innovatsiya, 2022. – B. 104.
4. Rahimov B. G‘oya va ijtimoiy birdamlik. – Toshkent: Ma’naviyat, 2019. – B. 78.
5. Xolbekov M. Ma’naviyat va ma’rifat: taraqqiyot omili. – Toshkent: Ma’naviyat, 2018. – 96 b. (49-bet).
6. Karimova I. Madaniyatlararo muloqot va ijtimoiy uyg‘unlik. – Toshkent: Ijtimoiy fikr, 2021. – 114 b. (91-bet).
7. WWW.google.uz sayti materiallari.

Global
Science
Publication